

Gymnázium, Ústí nad Orlicí, T. G. Masaryka 106

Seminář společenských věd

Školní rok 2016/2017

**SNAHA MOLDAVSKA O BLIŽŠÍ SPOLUPRÁCI
S EVROPSKOU UNIÍ**

(Seminární práce)

Tomáš Hortlík (7.B.)

Osnova:

1. Úvod.....	3-4
1.1 Začátky bádání.....	3
1.2 Výběr tématu.....	3-4
1.3 Postup při práci.....	4
2. Představení Moldavska.....	5-11
2.1 Základní informace.....	5
2.2 Ekonomika.....	5-7
2.3 Obyvatelstvo.....	8-10
2.4 Konflikt v Podněstří.....	10-11
3. Ruské energetické ultimátum.....	12-15
3.1 Důvod – Třetí energetický balíček EU.....	12-13
3.2 Evropská unie nebo Euroasijská hospodářská unie.....	13-15
3.3 Výsledek.....	15
4. Asociační dohoda s Evropskou unií.....	16-19
4.1 Výhody pro Moldavsko.....	16-17
4.2 Spolupráce České republiky a Moldavska.....	18-19
5. Závěr.....	20-21
6. Seznam zdrojů.....	22-24
7. Přílohy.....	25-34

1. Úvod

1.1 Začátky bádání

Letos, na začátku třetího ročníku gymnázia nám začaly i námi zvolené semináře, tedy hodiny rozšiřující naše poznatky z předmětů, které nás doposud během studia nejvíce zaujaly. Mezi moje semináře patří i Seminář společenských věd. Právě v tomto semináři jsme dostali za úkol vytvořit zajisté nejsložitější práci, jakou jsme doposud na škole vypracovávali – seminární práci. Ve své seminární práci se pokusím být co nejobjektivnější, získat co nejvíc kvalitních informací, zaměřím se na okrajové téma, které není úplně na očích, abych rozšířil svoje obzory a třeba i obzory ostatních...

1.2 Výběr tématu

Na gymnázium mě nejvíce baví cizí jazyky, a to angličtina a němčina a také se zajímám o mezinárodní politiku a vztahy, rád se dozvídám informace cizích zemích a čtu si zprávy v angličtině zejména na webu BBC News, a proto jsem měl už před výběrem témat jasno, že bych se chtěl věnovat otázce týkající se mezinárodních vztahů. Nakonec jsem se rozhodl pro téma týkající se Moldavska, tedy země, která není nám Čechům příliš známá.

Téma „Postoj Moldavska v konfliktu s Ruskem“ jsem se rozhodl pozměnit na „Snaha Moldavska o bližší spolupráci s Evropskou unií,“ protože je to ve své podstatě spor Moldavska, které chtělo směřovat k Evropské unii a Ruska, které by ho jako jednu z bývalých republik SSSR chtělo držet ve své sféře vlivu.

K tomuto rozhodnutí jsem dospěl především proto, že můj strýc do Moldavska sám deset let jezdil jako účastník různých rozvojových projektů, neboť je tento stát prioritní zemí české zahraniční rozvojové spolupráce. Bez jeho vyprávění a příběhů bych si toto téma asi nezvolil. Je to člověk, který má osobní zkušenosti s tamním životem, lidmi atd., a proto si myslím, že by mi mohl pomoci a zároveň by mi mohl poskytnout jiný úhel pohledu na věc, podložený jeho vlastními zkušenostmi, než je pohled prezentovaný médií.

Při počátečním bádání jsem se dozvěděl, že je Moldavsko nejchudší zemí Evropy, která má nižší HDP na obyvatele než Kongo nebo Nikaragua.¹ U nás se můžeme setkat především s moldavským vínem a koňakem, což jsou také hlavní vývozní artikly této země. Jinak ale nevíme o tomto státu skoro nic.

Proto se ve své seminární práci budu zabývat Moldavskem – Evropskou zemí, kde třou lidé bídu s nouzí, a která (by) se chtěla² stát součástí Evropské unie. Zaměřím se především na

¹ Viz 2.2

² Slovo „by“ jsem dal do závorčky, protože se v Moldavsku nedávno konaly prezidentské volby, ve kterých zvítězil proruský kandidát Igor Dodon, viz. KRATOCHVÍL, Petr: Bulharsko i Moldavsko povedou proruští prezidenti. Bulharský premiér už nabídl demisi. *ČT 24* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z:

její snahu o větší spolupráci s EU (asociační dohoda) a také snahu Ruska zabránit integraci Moldavska do „jednotné Evropy.“

1.3 Postup při práci

Bylo velmi těžké najít zdroje o Moldavsku v češtině. Musel jsem tedy čerpat především z anglických zdrojů. Přímé citáty přeložené z angličtiny, které práce obsahuje jsem si překládal sám. Do příloh jsem zahrnul všechny překlady přímých citátů včetně anglických originálů.

Čerpal jsem především z internetových zdrojů, nicméně se mi povedlo na webu najít publikaci Kamila Caľuse: *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*.

Při tvorbě seminární práce mi také pomohl můj strýc, Ing. Petr Hortlík, který Moldavsko sám mnohokrát navštívil a jeho zkušenosti a znalost této problematiky pro mě byly velmi cenné.

V Ústí nad Orlicí, 15. května 2017
Tomáš Hortlík

2. Představení Moldavska

2.1 Základní informace

Moldavská republika (zkráceně Moldavsko)³ je vnitrozemský stát ležící ve východní Evropě. Vzniklo 27. srpna 1991 vyhlášením nezávislosti na SSSR. Státním zřízením je to parlamentní republika, současným premiérem je Pavel Filip, prezidentem Nicolae Timofti, 23. března 2017 ho ve funkci vystřídá nově zvolená hlava státu Igor Dodon. Oficiálním jazykem je moldavština, měnou moldavský Leu. Na západě hraničí s Rumunskem na východě s Ukrajinou. Jeho hlavním městem je Kišiněv.⁴ „Počet obyvatel Moldavské republiky (bez Podněstří) v roce 2015 podle údajů statistického úřadu činil 3 555 199 osob.“⁵ Rozloha Moldavska činí 33 843,5 km², nejvyšším vrcholem je Balanesti (429,5 m.n.m.), nejdelší řekou je Prut (695 km na území Moldavska).⁶

2.2 Ekonomika

„Moldavsko je malá evropská ekonomika se středně nízkými příjmy. Moldavsko, nejchudší země v Evropě udělala od období po roce 2000 obrovský progres v boji s chudobou a zaznamenala velký udržitelný růst. Jeho ekonomika roste průměrně o 5 procent ročně a je poháněna spotřebou a úhradami v hotovosti. Peníze poslané do země ze zahraničí⁷ představují čtvrtinu HDP, což je jeden z největších podílů na světě.“⁸

„Moldavská ekonomika vloni skončila v dobrém stavu, celkově vykázala podle moldavského statistického úřadu růst o zhruba 4,1%. Za růst vděčí především silným sektorům zemědělství, lesnictví a rybolovu, které stále tvoří podstatnou část HDP. Nicméně, ne všechny oblasti ekonomiky rostly, čistý vývoz a investice klesaly. Evropská unie, se kterou podepsalo Moldavsko vloni Asociační dohodu nedávno pochválila zemi za její progres, ale podotkla, že

³ Autor neuveden, Moldavsko, Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled, *Ministersvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/moldavsko/index.html (dále jen Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled)

⁴ Kolektiv autorů, The World Factbook, Europe: Moldova, *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/md.html>

⁵ Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. [cit. 2016-12-19]

⁶ Autor neuveden. Geography. *Republic of Moldova, official website: Republic of Moldova, MD-2033, 1 Piata Marii Adunari Nationale* [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.moldova.md/en/content/geography>

⁷ Tyto peníze jsou posílány Moldavanům jako finanční pomoc, viz. 2.3

⁸ Autor neuveden, Country context: Moldova. *The World Bank* [online]. 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview> (dále jen Country context: Moldova)

by měla ještě zreformovat právní systém a zlepšit prostředí v oblasti byznysu, aby se dostala k dalším dotacím z EU a zvýšila svou atraktivitu pro zahraniční investory.“⁹

Moldavská ekonomika je bezesporu jednou z nejslabších v Evropě, nicméně od vzniku Moldavska v roce 1991, kdy vyhlásilo nezávislost na SSSR¹⁰, se mu daří v boji s chudobou a postupně se mu daří také zlepšovat celkovou situaci v zemi.¹¹¹²

HDP v přepočtu na obyvatele v roce 2015 bylo 5049 dolarů. Průměrná nezaměstnanost v tomto roce dosáhla hodnoty 4,9 %.^{13 14}

Země se v současné době dělí na dvě vyrovnané skupiny, z nichž jedna je orientovaná „prorusky“ a druhá „proevropsky.“ Od roku 2014 vládne v zemi „proevropsky“ orientovaná vláda, nicméně v prezidentských volbách, které se konaly v říjnu 2016 zvítězil „proruský“ kandidát Igor Dodon. Z průzkumů vyplynulo, že v současné době by se k EU přiklonilo 33% respondentů, zatímco pro vstup do EAEU (Euroasijského ekonomického svazu – ekonomické společenství některých postsovětských republik vedené Ruskem¹⁵) se vyjádřilo 44% lidí¹⁶.

Rusko má na moldavskou ekonomiku obrovský vliv, především proto, že do Ruska proudí 25,3% moldavského zboží a je jeho největším importérem. Pokud se ovšem sečte vývoz do všech zemí EU, tvoří 45,5% exportu země. Ruský vliv ale nespočívá pouze v importu – je to největší zahraniční investor (v roce 2012 investovalo do Moldávie 786 mil. USD, což bylo

⁹ Autor neuveden, Moldova Economic Outlook. *FOCUSECONOMICS: Economic Forecasts from the World's Leading Economists* [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.focus-economics.com/countries/moldova>

¹⁰ Viz 2.1 Základní informace

¹¹ Country context: Moldova

¹² Různé zdroje se liší v názoru na to, jestli se Moldavsku daří zlepšovat životní podmínky anebo ne

¹³ POHLMAN, Arne a kol. CONSENSUS FORECAST: Moldova, July 2015. *FOCUSECONOMICS: Economic Forecasts from the World's Leading Economists* [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.focus-economics.com/sites/default/files/FocusEconomics%20Consensus%20Forecast%20Moldova%20-%20July%202015.pdf> (Dále jen CONSENSUS FORECAST: Moldova)

¹⁴ Seznam států světa podle HDP na obyvatele. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_podle_HDP_na_obyvatele (Dále jen Seznam států světa podle HDP na obyvatele)

¹⁵ Eurasijský ekonomický svaz. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Eurasijsk%C3%BD_ekonomick%C3%BD_svaz

¹⁶ TANAS, Alexander a Alessandra PRENTICE. Pro-Russian candidate triumphs in Moldova presidential race. *Reuters* [online]. [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN1380TN>

23% všech zahraničních investic do země¹⁷). Moldavsku chybí zásoby nerostných surovin, ale i elektrárny, takže musí většinu potřebné energie dovážet právě od svého východního souseda. „Většinu elektrické energie, stejně tak i paliva, musí Moldavsko dovážet. Země je v energetických otázkách zcela závislá na Rusku, které v zemi vlastní důležité elektrické rozvodny.“¹⁸

„Rusko je největší obchodní partner Moldavska. V roce 2013 činil vývoz do Ruska 26% celkového exportu země a z Ruska pocházelo 14% importovaného zboží. Rusko je také odběratel většiny moldavského ovoce (60-70%), což zahrnuje i skoro 100% jablek vypěstovaných v Moldavsku a zůstává klíčovým konzumentem moldavského ovoce a zeleniny. Do představení „alkoholového embarga v září 2013 bylo Rusko také největším odběratelem moldavského vína (zhruba 30% celkové produkce).“¹⁹

Z výše zmíněných informací vyplývá, že Moldavsko je na Rusku v podstatě závislé, nicméně i tak se v roce 2014 rozhodlo podepsat asociační dohodu s EU. Jejím podpisu předcházely ekonomické sankce Ruska, které se s jejich pomocí snažilo uzavření dohody zabránit. Nejdříve v září roku 2013 zakázalo dovoz moldavských alkoholických nápojů, následovalo vepřové maso, ovoce, nakládané zeleniny a nakonec všeho masa.²⁰

Při svém bádání jsem také narazil na zarážející informaci. Údaje o HDP Moldavska ze 2 seriózních zdrojů se lišily zhruba o 3000 USD. Konkrétně se jednalo o Mezinárodní měnový fond²¹ a ekonomickou stránku FOCUSECONOMICS.com.²² Tuto nesrovnalost mi pomohl objasnit Ing. Petr Hortlík, s nímž jsem se o problému chvíli bavil. Dozvěděl jsem se, že je to pravděpodobně způsobené tím, jestli se do konečného čísla započítávají peníze, které posílají Moldavané pracující v zahraničí svým příbuzným do Moldavska. Objem takto posílaných peněz je dvojnásobkem ročního rozpočtu země. I z toho si asi dokážeme představit, jak chudou zemí Moldavsko je. Lidé zde žijí v podmínkách, které si západoevropský člověk nedokáže představit.²³

¹⁷ CALUS, Kamil. Russian sanctions against Moldova. Minor effects, major potential: OSW COMMENTARY. OSW: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2014-11-06/russian-sanctions-against-moldova-minor-effects-major-potential> (Dále jen Russian sanctions against Moldova. Minor effects, major potential: OSW COMMENTARY)

¹⁸ Moldavsko. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Moldavsko>

¹⁹ Russian sanctions against Moldova. Minor effects, major potential: OSW COMMENTARY

²⁰ *Tamtéž.*

²¹ Seznam států světa podle HDP na obyvatele

²² CONSENSUS FORECAST: Moldova

²³ HORTLÍK, Petr, in verbis, 30.4.2017

2.3 Obyvatelstvo

„Počet obyvatel Moldavské republiky (bez Podněstří) v roce 2015 podle údajů statistického úřadu činil 3 555 199 osob.“²⁴ Podněstřím se budu podrobněji zabývat v další části práce.²⁵ Počet obyvatel tohoto území činil při sčítání lidu v roce 2015 465 665 osob.²⁶ Včetně tohoto území by tedy celkový počet obyvatel dosáhl 4 020 864.

Hlavním problémem obyvatelstva je nízká životní úroveň v Moldavsku, zemi, která je od 90. let nejhudším státem Evropy. Kvalita života v Moldavsku zatím nedosáhla té, která byla v zemi v době rozpadu SSSR. Zatímco HDP se více než zdvojnásobilo, není to úměrné růstu cen, a tak skutečná kupní síla se snížila na 74% (v roce 2014) oproti roku 1990.²⁷

„Z tohoto důvodu je 92% Moldavanů nespokojeno s ekonomickou politikou moldavské vlády, 96% lidí je nespokojeno s výší mezd a 94% obyvatel je nespokojeno se situací na trhu práce a výší důchodů. V roce 2015 byla průměrná mzda v zemi 4600 MLD (okolo €200) a byla nejnižší v Evropě (s výjimkou Ukrajiny, nicméně před započítáním konfliktu v její východní části byly tamní mzdy téměř dvojnásobné). Průměrný důchod je pouze 1 100 MLD (okolo €50). Tyto nízké příjmy nejsou vyvažovány úměrně nízkými cenami spotřebního zboží.“²⁸

Moldavsko se od svého vzniku potýká s demografickou krizí. Zatímco v roce 1991 byl v zemi poměrně velký přirozený přírůstek (72 000 narození a 45 000 úmrtí), ovšem ten začal velmi rychle klesat a od roku 1998 čelí země přirozenému úbytku. Moldavsko má třetí největší úmrtnost na světě hned po Ukrajině a Cookových ostrovech.

Demografickou krizi ještě prohlubuje častá emigrace lidí v produktivním věku. Tento problém se začal výrazně projevovat v druhé polovině 90. let a podpořilo ho náhlé zhoršení ekonomické situace – země nemá přírodní bohatství ani průmysl. Podle různých zdrojů v zahraničí v současné době pracuje 15-25% obyvatel země (až 800 000 lidí). Důsledkem velké pracovní emigrace je snížení počtu lidí v produktivním věku v zemi až o 40%. „Jedna ze tří rodin v Moldavsku přiznává, že mají minimálně jednoho příbuzného, který musel emigrovat aby našel práci kvůli ekonomické situaci.“²⁹ Více než 50% emigrantů pracuje v Rusku, zhruba 35%

²⁴ Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

²⁵ Viz 3

²⁶ Transnistria. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Transnistria> (Dále jen Transnistria - WIKI)

²⁷ CAŁUS, Kamil. *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*. Varšava: Ósrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2016. ISBN 978-83-62936-90-8. S. 54. (Dále jen *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*)

²⁸ *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova* S. 54.

²⁹ *Tamtéž*. S. 56.

v EU.³⁰ Peníze které tito emigranti posílají domů jsou pro jejich příbuzné v Moldavsku velice důležité. Kvůli vysokým cenám a nízkým platům Moldavanů by mělo mnoho z nich bez této finanční pomoci problém se uživit.³¹

Ke zvýšení pracovní emigrace také velmi pomáhá Rumunsko. „*Rumunsko od roku 1991 poskytuje (nebo obnovuje – podle Rumunské terminologie) Rumunské občanství Rumunům, kteří ho ztratili proti své vůli a jejich potomkům a usnadňuje ekonomickou migraci z Moldavska. Tato politika je určena pro obyvatele teritorií, která patřila k Rumunsku před rokem 1940, tedy Moldavska (bez Podněstří) a severní Bukoviny a Budjaku na současné Ukrajině. Z úhlu pohledu rumunské vlády je záměrem této politiky napravit „historickou nespravedlnost,“ která silou obrala obyvatele Besarábie o rumunské občanství poté, co byla tato oblast anektována SSSR. Výsledkem této politiky je, že mezi lety 1991 a 2013 se zvýšil počet Moldavanů s rumunským pasem na 400 000 – 500 000. Navíc, podmínky vedoucí k obnovení rumunského občanství nevyžadují po žadatelích, aby se zřekli svého současného občanství nebo se přestěhovali do Rumunska. Moldavští držitelé rumunských pasů mohou legálně pracovat v celé EU stejně jako občané Rumunska.*“³²

Pracovní emigrace má vliv především na děti emigrantů. Buď jeden anebo oba jejich rodiče pracují v zahraničí, což má za následek přetrhání rodinných vazeb. Těchto dětí je v Moldavsku zhruba 140 000 (toto číslo představuje 25% dětí v zemi). Zatímco podle UNICEF mají tyto děti lepší životní podmínky a také přístup k lepší zdravotní péči, moldavská policie tvrdí, že se z těchto dětí častěji stávají mladiství delikventi. Oddělení rodičů (např. jeden pracuje doma a druhý v zahraničí) vede k častým rozvodům, čímž se podmínky dítěte nebo dětí ještě zhoršují.³³

Z výše uvedených informací můžeme vyvodit, že život v Moldavsku je opravdu velice složitý. Bohužel na rozdíl od většiny zemí se kvalita života v Moldavsku po opuštění SSSR zhoršuje, a to ve všech ohledech. Většina lidí si ve vlastní zemi nedokáže vydělat tolik, aby uživila sebe a své rodiny. Díky velkému přirozenému úbytku obyvatelstvo země stárne a nic nenapovídá tomu, že by to mělo být v budoucnosti jinak. Mezi lidmi, kteří emigrují jsou především ti nejvzdělanější (např. lékaři) a také mnoho studentů, kteří odchází studovat na zahraniční univerzity.³⁴ Při absenci inteligence a lidských zdrojů obecně můžeme jen těžko čekat zlepšení situace, protože farmáři a vinaři rozvoj infrastruktury na svých polích pravděpodobně nevyhledávají.

³⁰ Přibližný počet 30% procent emigrantů pracujících v EU je můj hrubý odhad, autor neuvedl přesné číslo pouze hrubé údaje o počtu pracujících v různých zemích EU

³¹ The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova S. 56.

³² *Tamtéž.* S. 56.

³³ *Tamtéž.* S. 57.

³⁴ *Tamtéž.* S. 58.

Podle těchto indicií se mi začíná vyjasňovat proč se Moldavané v prezidentských volbách rozhodli pro proruského kandidáta. Mladí a vzdělaní lidé, tedy ti, kteří by měli být hlavní hnací silou k evropské integraci v zemi chybí. Je možné, že chodí k volbám na ambasádách v zahraničí, ale bohužel nedokážou přesvědčit dostatek lidí v Moldavsku. Díky tomu, že mohou získat rumunské občanství, a tedy volný přístup do Schengenského prostoru a stejné podmínky jako kterýkoli jiný občan EU, vlastně v podstatě nemají co získat. Současný systém je v řeči čísel horší, než ten, co byl v zemi do roku 1991. Ti, kteří pamatují lepší podmínky za sovětské éry by tedy podle mě chtěli směřovat zemi více na východ, zatímco mladí vidí budoucnost v EU, a tak se země houpe na houpačce a každou chvíli se zhoupne na jinou stranu.

2.4 Konflikt v Podněstří

Jedním z velkých problémů Moldavska je Podněstří. Toto území se nachází na levém břehu řeky Dněstr, která tvoří jeho „hranici“ s Moldavskem, z druhé strany hraničí s Ukrajinou. Oficiálně je dle OSN součástí Moldavska, nicméně je to *de facto* nezávislá prezidentská republika s vlastní vládou, parlamentem, armádou, policií, poštovním systémem, měnou a státními poznávacími značkami. Je to jediný stát na světě, který má na své vlajce srp a kladivo, tedy symboly komunistického SSSR. Jeho současným prezidentem je Vadim Krasnoselsky. Jeho celý název je Podněsterská Moldavská republika.³⁵³⁶

Moldavsko bylo před anexí SSSR součástí Rumunska.³⁷ V období pádu komunismu se v Moldavsku zvyšovala nálada pro připojení se k Rumunsku. V srpnu 1989 se země dokonce vrátila od azbuky zpět k latině. Kvůli těmto náladám se ruská menšina cítila ohrožena. Průmyslový a povětšinou ruský východní region Moldavské Sovětské Socialistické republiky (Podněstří) se obával potencionálního spojení Moldavska s Rumunskem. „*A tak se 2. září 1990 Podněstří oddělilo od Moldavska a přísahalo loajalitu rozpadajícímu se SSSR.*“³⁸ Napětí mezi oběma stranami přerostlo v ozbrojený konflikt který trval od března 1992 do července téhož roku, kdy Rusko zprostředkovalo klid zbraní. Válka si vyžádala asi 1000 mrtvých a 3000 zraněných.³⁹

³⁵ Dále budu pro tento „stát“ používat zkrácený název Podněstří

³⁶ Transnistria - WIKI

³⁷ Viz 2.3

³⁸ POPȘOI, Mihai. *Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo*. [online]. [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <https://moldovanpolitics.com/tag/transnistrian-war/> (Dále jen Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo)

³⁹ Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo

Od sjednání tohoto míru téměř před 25 lety se moc věci nezměnilo. Nejlepší označení, které jsem pro tuto problematiku našel je „zmražený konflikt“.⁴⁰ Z Podněstří se stal *de facto* stát ve státě, který nikdy nebyl součástí Moldavska. Podle Kamila Caľuse, z jehož knihy *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova* často čerpám důležité informace je tento konflikt prakticky neřešitelný.⁴¹

Pro Moldavsko by integrace Podněstří znamenala obrovskou ekonomickou zátěž a pravděpodobně by ji nezvládlo. Podněstří si celou dobu existence Moldavska vládlo a vládne samo. Moldavsko by muselo investovat obrovské množství peněz, protože Podněstří by samo o sobě nedokázalo fungovat – je totiž závislé na dotacích sousedního Ruska, a to až ve výši miliardy dolarů ročně. „*Další přítěží pro moldavský rozpočet by bylo včlenění více než 140 000 podněsterských penzistů do systému sociálního zabezpečení země (jejich počet v současné době převyšuje počet lidí v produktivním věku v Podněstří).*“⁴²

Rusku přináší současný stav mnoho výhod, nicméně udržení Podněstří je pro Rusko také velmi finančně náročné. Zároveň jsou v Podněstří přítomní ruští vojáci, aby „udržovali mír.“ Toto území ale hraničí s Ukrajinou, takže má Rusko své vojáky přímo na jejich hranicích.⁴³ „*Odhaduje se, že Moskva utratí kolem miliardy dolarů každý rok, aby udržela „parastát“ (ve formě dotací a bezplatné dodávky surovin).*“⁴⁴ V současnosti fungují Podněstří a zbytek Moldavska v podstatě jako dva samostatné státy. Rusko by chtělo, aby se z Podněstří a popř. Gagauzie – autonomního regionu na jihu Moldavska a zbytku státu na pravém břehu Dněstru stala federace, a tak by se dostalo více proruských představitelů do centrální vlády v Kišiněvě.

Souhlasím s tím, že se jedná o „zamrzlý konflikt,“ a že nikdo v současné době nemá prostředky ani odvalu na to, aby tento problém řešil. Moldavská strana nemá ani vojenské ani finanční prostředky na to, aby se pokusila o „připojení“ Podněstří. Rusko by sice mělo potřebnou vojenskou sílu na to, aby oblast zabralo a jeho vojáci tam jsou přítomní, nicméně díky sankcím a konfliktu na Krymu a z něho plynoucích výdajů a sankcí v současné době nemá finance na to, aby Podněstří začlenilo do svého systému.

⁴⁰ The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova S. 73.

⁴¹ *Tamtéž.* S. 73.

⁴² *Tamtéž.* S. 76.

⁴³ *Tamtéž.* S. 74.

⁴⁴ *Tamtéž.* S. 74.

3. Ruské energetické ultimátum

3.1 Důvod – Třetí energetický balíček EU

„Co je účelem „třetího energetického balíčku“? Jeho účelem je učinit trh s energiemi plně efektivním a vytvořit jednotný trh EU s plynem a elektřinou. To pomůže udržet ceny tak co nejnižší a zvýšit standardy služeb a ochrany dodávky.“⁴⁵

Moldavsko sice není členem EU, nicméně je součástí Energetické komunity.⁴⁶ „Energetická komunita je mezinárodní organizace řešící energetickou politiku. Organizace byla založena mezinárodní smlouvou v říjnu 2005 v Aténách v Řecku. Smlouva nabyla platnosti v červenci 2006. Smlouva zakládající Energetickou komunitu spojuje dohromady na jedné straně Evropskou unii a na druhé straně země jihovýchodní Evropy a oblasti kolem Černého moře. Klíčovým účelem organizace je rozšířit vnitřní energetický trh EU do jihovýchodní Evropy na základě právně svázané sítě.“⁴⁷

Úkolem třetího energetického balíčku je především zajistit rovné konkurenční prostředí na trhu s energiemi. Země které jsou členy Energetické komunity se musí balíčku přizpůsobit. Tento dokument upravuje vlastnictví rozvodných sítí (elektřiny a plynu) – snaží se zabránit tomu, aby monopolní vlastníci rozvodných sítí, kteří jsou jak dodavateli tak distributory elektřiny a plynu nediskriminovali třetí strany tím způsobem, že by je nechali platit likvidační poplatky za transport energií přes své sítě. Třetí energetický balíček tedy nařizuje těmto firmám, aby se rozvodů zbavily a prodaly je třetí straně, která bude mít stejné ceny pro všechny. Tyto ceny jsou přímo regulovány národními regulačními úřady. Ze třetího energetického balíčku je možné udělit výjimky v případech, kdy by bylo nevhodné stavět např. další rozvody (investice by byla v případě implementace třetího energetického balíčku nevratná).⁴⁸

Pro Rusko je třetí energetický balíček velmi nevhodný. Společnost Gazprom, která je většinovým vlastníkem firmy Moldavagaz (největší plynárenská společnost v Moldavsku), by ztratila většinu svého vlivu a navíc by musela prodat své velmi důležité plynovody vedoucí přes území Moldavska. Těmito plynovody proudí 16% objemu plynu, který Rusko exportuje a zásobují např. Turecko a Rumunsko. Pro Rusko by bylo nejvýhodnější zachovat současný *status quo*.⁴⁹

⁴⁵ Autor neuveden, Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market. *EUROPEAN COMMISSION: Press Release Database* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-125_en.htm?locale=en (Dále jen Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market)

⁴⁶ V anglickém originále *Energy community*

⁴⁷ Autor neuveden, WHO WE ARE. *Energy community* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/ENERGY_COMMUNITY/Who_are_we

⁴⁸ Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market

⁴⁹ WIERZBOWSKA-MIAZGA, Agata. Russia's energy ultimatum to Moldova. *Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2012-09-19/russias-energy-ultimatum-to-moldova> (Dále jen Russia's energy ultimatum to Moldova)

V září 2012 se sešli moldavský premiér Vlad Filat s Dmitrijem Medveděvem (ruský premiér) a Vladimírem Putinem. Moldavsko dostalo od Ruska ultimátum: „*Ruský ministr energetiky Aleksandr Novak řekl, že jednání o podmínkách dodávek plynu budou možná, pouze když Moldavsko zruší protokol zavádějící principy třetího energetického balíčku EU, který podepsalo jako člen evropské Energetické komunity. Moldavsko požaduje 30% snížení cen plynu; v současné době musí platit 392 USD za 1000 m³ plynu, jednu z nejvyšších sazeb mezi zákazníky Gazpromu. Také chce být zproštěno od plynového dluhu Podněstří (3,5 miliard USD).*“⁵⁰

3.2 Evropská unie nebo Euroasijský ekonomický svaz

Jak jsem již v práci zmínil, v Moldavsku jsou velmi vyrovnané skupiny, z nichž by se jedna ráda orientovala spíše směrem na Rusko, druhá by chtěla více spolupracovat s Evropskou unií. Moldavsko bylo součástí SSSR a je v něm mnoho velkých zastánců proruské orientace země. Jak jsem již dříve uvedl, životní úroveň v tomto nově vzniklém státě od sovětských dob klesá. Co se týče lidí, kteří pracují v zahraničí, aby uživili své rodiny v Moldavsku, je jejich poměr v Rusku a EU v podstatě vyrovnaný, a tak lidem ani tento ukazatel v rozhodování příliš nepomůže. V této kapitole bych chtěl blíže představit poměrně nově vzniklý Euroasijský hospodářský svaz⁵¹ a EU a porovnat výhody vstupu Moldavska do jedné či druhé organizace. V současné době má země nakročeno spíše k EU, neboť s ní podepsala asociační dohodu.⁵²

Takto se Euroasijská hospodářská unie představuje na svých webových stránkách: „*Euroasijská hospodářská unie je mezinárodní organizace pro regionální ekonomickou integraci. Má mezinárodní právní subjektivitu a je založena na Smlouvě Euroasijské ekonomické unie. EAEU zaručuje volný pohyb osob, služeb, kapitálu a lidí, věnuje se koordinované, harmonizované a jednotné politice v sektorech stanovených Smlouvou⁵³ a mezinárodními dohodami v rámci unie. Členskými státy Euroasijské ekonomické unie jsou Arménská republika, Běloruská republika, Kazachstán, Kyrgyzstán a Ruská federace. Unie je vytvořena tak, aby se komplexně zlepšovala, zvyšovala konkurenceschopnost a spolupráci mezi jednotlivými ekonomikami, a aby zajistila stabilní vývoj za účelem zvýšení kvality života národů členských zemí.*“⁵⁴

Redaktor FINMAGu Antos Bulba se domnívá, že je Euroasijská hospodářská unie řízena oligarchií: „*Rusko, které zákonitě bude udávat Euroasijské unii ráz, je proslulé svou verzí takzvaného crony capitalism. Hodně jazyky překládají tento pojem jako oligarchie, zlé pak jako ekonomický fašismus. Silný stát je v takovém prostředí využíván majiteli velkých korporací k likvidaci konkurence, přihrávání státních zakázek, psaní zákonů na míru; politici tuto situaci naoko odsuzují, ve skutečnosti si ale v symbióze s politickými podnikateli libují. Je málo pravděpodobné, že nová unie tento starý pořádek ve větší míře naruší.*“⁵⁵

⁵⁰ Russia's energy ultimatum to Moldova

⁵¹ Euroasijský hospodářský svaz je jinak zvaný také Euroasijská hospodářská unie

⁵² Viz kapitola 2.2

⁵³ Smlouvou Euroasijské ekonomické unie

⁵⁴ Autor neuveden. General information. *EAEU: Euroasian Economic Union* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about> (Dále jen General information)

⁵⁵ BULBA, Antos. EUROASIJSKÁ EKONOMICKÁ UNIE: PARTNER, NEBO KONKURENCE? *FINMAG* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/296469->

Dále by Euroasijská hospodářská unie chtěla do roku 2025 zavést společnou měnu, která by se měla jmenovat „Alтын.“ Vzhledem k současné situaci v Rusku a pádu rublu by mohlo jít o způsob, jak propad měny zastavit. Zajímavé je, že jméno „Alтын“ už bylo v minulosti používáno, a to pro měnu, kterou používali kupci v Rusku a Asii. Je možné, že by tato měna byla kryta zlatem, což je v dnešním světě velmi nevídaný jev.⁵⁶ Mohlo by se také jednat o větší propojení zemí pomocí společné měny, a tím je více sjednotit.

Antos Bulba se v již zmíněném článku⁵⁷ domnívá, že by se Euroasijská hospodářská unie mohla stát novodobým Sovětským Svazem, a že společná měna by mohla být jedním z kroků vedoucích k vytvoření nového východního giganta. Já bohužel s Bulbou musím souhlasit.

Hned na své úvodní stránce se Euroasijská hospodářská unie chlubí produkcí svého průmyslu, která podle jejího údaje tvoří 3,7% celosvětové produkce.⁵⁸ Tyto stránky jsou krásně graficky zpracované, nicméně se na nich nachází několik chyb, a to v příponách za čísla, pomocí nichž se v angličtině dělají řadové číslovky.⁵⁹ Tyto banální chyby značí, že si autor pravděpodobně nedal moc záležet na tom, aby bylo vše tak jak má být. Podle mě by se takovéto chyby neměly vyskytovat v prověrce žáků sekundy na gymnáziu, natož pak na oficiálních stránkách mezinárodní organizace.

Dále jsem se dozvěděl, kolik tun oceli a litiny dokáže Euroasijská hospodářská unie vyrobit oceli, což mi připomnělo, jak velký důraz kladly komunistické režimy na těžký průmysl a především produkci oceli.

Navíc, u počtu nezaměstnaných si uvedený údaj „4,9% pod úrovní EU“⁶⁰ můžeme vysvětlovat dvěma způsoby. První z nich a asi ten pravděpodobnější je, že nezaměstnanost v EAEU je 4,9%, což je menší počet nezaměstnaných než v EU. Na druhou stranu bychom si údaj mohli vykládat i tak, že je nezaměstnanost o 4,9% nižší než v EU. Když se nad tím zamyslím, tak je tento druhý výklad nesmysl, jenomže Ruská média nemůžeme bohužel pokládat za objektivní a je možné, že tento výklad je pro autora ten správný.

Když jsem se podíval na oficiální stránky EU⁶¹, tak jsem tam žádný údaj o produkci oceli nenašel. Připadá mi, jako kdyby se EAEU chlubila svou velkolepostí, protože se jí chlubit potřebuje.

euroasijska-ekonomicka-unie-partner-nebo-konkurence (Dále jen EUROASIJSKÁ EKONOMICKÁ UNIE: PARTNER, NEBO KONKURENCE?)

⁵⁶ EUROASIJSKÁ EKONOMICKÁ UNIE: PARTNER, NEBO KONKURENCE?

⁵⁷ *Tamtéž*

⁵⁸ General information

⁵⁹ Například 3th místo 3rd

⁶⁰ General information

⁶¹ Autor neuveden. *Evropská unie* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/european-union/index_cs

Je tedy otázkou, co by bylo pro Moldavany výhodnější – EU nebo EAEU. Na tuto problematiku jsem také narazil při rozhovoru s Ing. Petrem Hortlíkem. Dozvěděl jsem se od něj, že Moldavané vidí, že život na západě je lepší, nicméně EU trvá hrozně dlouhou dobu, než zaujme nějaký postoj. V Rusku i EU pracuje zhruba stejný počet Moldavanů, ovšem Rusko má v této situaci velkou výhodu, neboť jeho v podstatě autokratický režim může rozhodnout o ukončení pracovních víz Moldavanů prakticky okamžitě a tito lidé by se pak museli vrátit zpátky do své země, kde by ovšem nedokázali uživit své rodiny.⁶²

3.3 Výsledek ultimáta

26. září 2012 jednání mezi Moldavskem a Ruskem skončila. Moldavsko odmítlo ultimátum přijmout, neboť jeho podmínky byly nevýhodné a nasměrovaly by zemi do ruské sféry vlivu. Raději se tedy rozhodlo pro krok, který je přiblížil k EU.⁶³ Rusko ale zatím může být klidné, protože i přesto, že Moldavsko se posledních 5 let pomalu dopracovává k zavedení třetího energetického balíčku, to je ovšem stále v nedohlednu.⁶⁴

⁶² HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

⁶³ Autor neuveden. Moldova refuses Russian gas ultimatum. *European Forum for Democracy and Solidarity* [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.europeanforum.net/headlines/moldova_refuses_russian_gas_ultimatum

⁶⁴ Autor neuveden. MOLDOVA GAS. *Energy community* [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/AREAS_OF_WORK/Implementation/Moldova/Gas

4. Asociační dohoda s Evropskou unií

4.1 Výhody pro Moldavsko

Asociační dohoda mezi EU a Moldavskem byla podepsána 27. června 2014 a plně vstoupila v platnost 1. července 2016.

V rámci asociační dohody jde hlavně o zvýšení politické a ekonomické spolupráce mezi EU a Moldavskem. EU očekává od Moldavska reformy v mnoha oblastech, konkrétně veřejné samosprávy, soudnictví, prosazování práva, zotavení a zlepšení ekonomiky, dopravy, ochrany životního prostředí, rozvoje průmyslu, rozvoje a ochrany společnosti, vzdělávání, kultuře. Evropská unie v dohodě také klade důraz na demokracii, lidská práva a základní svobody, dobré vládnutí, boj proti korupci, dobře fungující tržní ekonomiku a udržitelný rozvoj. Hlavně se jedná o zahrnutí Moldavska do vnitřního trhu EU. Vnitřní trh EU je největší jednotný trh na světě. Aby to bylo umožněno, byla vytvořena DCFTA.⁶⁵

„Asociační dohoda s Moldavskem jde mnohem dál než klasické reformy ekonomické integrace, nabízí nejen zlepšené podmínky v oblasti obchodu a investic, ale také asistenci při reformách týkajících se obchodu za účelem přispění k ekonomickému vzestupu a růstu a k lepší integraci moldavské ekonomiky do světových trhů. Nezávislý ekonomický výzkum naznačuje, že účast Moldavska v DCFTA zvýší export do EU o 16% a import z EU o 8%. Očekává se, s DCFTA bude růst HDP ročně o 5,4%, za předpokladu, že budou zavedeny její reformy.“⁶⁶

Deep Comprehensive Free Trade Area, zkráceně DCFTA napomohla Moldavsku především v tom, že rušila CLA mezi Moldavskem a EU. Na straně importu do EU jsou monitorovány pouze některé zemědělské produkty, které EU považuje za citlivé – hlavně produkty živočišného původu, cukr a obilniny. U těchto produktů se bude kontrolovat hlavně to, aby byly skutečně odpovídaly množství, které je Moldavsko schopné vyprodukovat. Měla by to být prevence proti importu nemoldavského zboží.

Moldavsko na své straně zrušilo cla u většiny importovaných výrobků. *„Stupňovaný proces liberalizace (mezi 3 a 10 lety, záleží na produktu) je předvídaný u různých citlivých produktů (většinou zemědělských, jako víno, určité zpracované zemědělské zboží, určité produkty z masa a zeleninu/ovoce stejně jako textilie/oblečení z průmyslového zboží). Určité produkty zůstávají neliberalizované, pokryté celními kvótami (drůbeží a vepřové maso, určité mléčné výrobky, zpracované masné produkty nebo cukr a podobně).“⁶⁷*

⁶⁵ Autor neuveden. The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine. *EUROPEAN COMMISSION: Press Related Database* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm (Dále jen The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine)

⁶⁶ The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine

⁶⁷ *Tamtéž.*

Tento krok je pochopitelný, protože tyto komodity jsou hlavním zdrojem příjmu Moldavanů. Hospodářství EU je silně dotované a levné importované výrobky by mohly zemi ještě přitížit.

Pro Moldavsko může tato dohoda určitě přinést mnoho pozitivního. Evropská unie má skutečně největší jednotný trh v Evropě a jako uskupení vyspělých států disponuje obrovskou kupní silou. Jak řekl náš pan profesor Jakub Brdčíčko, liberalismus, naše teorie o správném fungování státu se zajímá především o tržní ekonomiku, ve které je opravdu velké množství peněz.⁶⁸ Samozřejmě jsou západní hodnoty jako boj proti korupci a za lidská práva podle mého osobního názoru tržní ekonomice nadřazeny.

Když jsem se bavil s Ing. Petrem Hortlíkem, který do Moldavska 10 let jezdil, řekl mi, že si myslí, že se v zemi Evropská unie prezentuje poněkud nešťastným způsobem. V hlavním městě Kišiněvě jsou prý velké plakáty, na kterých EU sděluje, že se zasadí o rovná práva žen a bude bojovat proti domácímu násilí. Podle Ing. Petra Hortlíka to není dobrým krokem v zemi, kde žijí lidé na hranici chudoby v současné době pravděpodobně není největším problémem nerovné postavení žen a mužů ve společnosti. Mohlo by to mít dokonce kontraproduktivní účinek. Pro obyvatele Moldavska by podle něj měla daleko větší význam podpora zlepšování infrastruktury, průmyslu, zemědělství či vytváření nových pracovních míst.⁶⁹

Osobně v tomto směru s Ing. Petrem Hortlíkem souhlasím. Samozřejmě nechci posouvat lidská práva a svobody na druhou kolej, nicméně v současné době není tento postup podle mě ideální.

Další a podle mě velmi důležitý problém EU je dlouhá doba, která jí zabere, než oficiálně zaujme nějaký postoj nebo stanovisko. Než se cokoli schválí obrovským úřednickým aparátem, kterým EU disponuje, může se stát, že problém bude už třeba vyřešen anebo v horším stádiu, než byl v době začátku procesu rozhodování. Například autokratické Rusko má podle mě v této věci velkou výhodu. Myslím si, že prezident Putin má takovou moc, že i přes všechny nutné formality dokáže Rusko rozhodnout daleko rychleji než EU.

V Moldavsku nedávno proběhly prezidentské volby a podle Ing. Petra Hortlíka může být příčinou úspěchu proruského kandidáta i to, že Rusko mohlo pohrozit ukončením pracovních víz Moldavanům, kteří v zemi pracují a reálně je možné, že by ruská vláda takovýto krok podnikla. Ing. Petr Hortlík mi řekl, že byl v Kišiněvě v době, kdy moldavské a evropské špičky řešily, jak by se dalo vypořádat s takovýmto problémem, nicméně k ničemu nedošly.⁷⁰

Asociační dohoda je tedy pro Moldavsko velmi výhodná, ale pokud chce EU vzít Moldavsko pod svá ochranná křídla, měla by podle mě zvážit jinou taktiku sebezprezentace v zemi.

⁶⁸ BRDÍČKO, Jakub, in verbis, v hodině Semináře společenských věd 2016/2017

⁶⁹ HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

⁷⁰ HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

4.2 Spolupráce České republiky a Moldavska

„Vzájemné vztahy ČR a Moldavska jsou přátelské a aktivní na dvoustranné i na mnohostranné úrovni. Moldavsko je rozvojovou prioritou ČR a patří i mezi prioritní země programu transformační spolupráce. Moldavsko je partnerskou zemí v rámci Východního partnerství, projektu EU zaměřeného na dosažení stability a prosperity v sousedství unie. Spolu s výrazným zájmem Moldavska o integraci do evropských struktur roste i význam zapojení ČR do vztahů EU-Moldavsko.“⁷¹

„Moldavsko – ČR naváže na dosavadní úspěšnou programovou spolupráci. Česká rozvojová pomoc je v Moldavsku velmi dobře hodnocena a přijímána, projekty jsou kvalitní. Je sektorově vhodně zacílena především na životní prostředí, zemědělství a sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb). ČR je respektována i v rámci donorské komunity a přihlásila se k roli tzv. zastupujícího koordinátora EU (supporting facilitator), který má vůli a schopnosti koordinovat dárce navzájem i směrem k partnerským vládám. V nadcházejícím období by zvláštní pozornost měla být věnována předávání českých zkušeností s politickou a ekonomickou transformací. Rozvojová spolupráce s Moldavskem dobře navazuje na další aktivity/aspekty zahraniční politiky ČR (Program transformační spolupráce, Východní partnerství).“⁷²

Je vidět, že česko-moldavské vztahy jsou velmi přátelské a živé. ČR pomáhá Moldavsku hlavně v oblastech obecné ochrany životního prostředí, zásobování vodou a sanitace, státní správy a občanské společnosti, vzdělávání, sociální infrastruktury a služeb, zemědělství, lesnictví a rybolovu.⁷³ 11. dubna 2017 se navíc konala Konference o česko-moldavské spolupráci v oblasti obranného průmyslu.⁷⁴

Zajímavou informací o česko-moldavské spolupráci, která není mediálně publikována jsem se dozvěděl od Ing. Petra Hortlíka. Největším moldavským vývozním artiklem je velmi chutné víno. Podle asociační dohody by mělo tedy mít přístup na trh EU i s touto komoditou. Pro mě poměrně nepochopitelně byl však přístup právě na trh s vínem Moldavsku na určitou

⁷¹ Autor neuveden. Moldavsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15].

Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/moldavsko/ (Dále jen Moldavsko – MZV ČR)

⁷² Koncepce ZRS ČR 2010 - 2017. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15].

Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publikace/koncepce/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

⁷³ Moldavsko – MZV ČR

⁷⁴ Konference o česko-moldavské spolupráci v oblasti obranného průmyslu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/chisinau/cz/rozvojova_pomoc/konference_o_cesko_moldavske_spolupraci.html

dobu⁷⁵ odepřen na popud Francie, tedy největšího producenta vína v Evropské unii.⁷⁶ Pro mě je tento důvod nepochopitelný, protože si nemyslím, že by čtyřmiliónová země, kterou nikdo nezná mohla ohrozit monopol takového státu, jako je Francie.

Situace ovšem potřebovala alespoň částečné řešení, neboť EU nechtěla Moldavsko z unijního trhu s vínem naprosto vyčlenit. Udělila proto výjimku jediné zemi, kam se smí moldavské víno dovážet, a tou je Česká republika. Jsme tedy jedinou zemí EU, ve které najdete moldavské víno v regálech supermarketů.⁷⁷

⁷⁵ Bohužel jsem se nedozvěděl, na jak dlouho

⁷⁶ HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

⁷⁷ HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

5. Závěr

Moldavsko je zemí, která se nachází ve velmi složité situaci. Je to nejchudší stát Evropy a úroveň vyspělosti bychom ho měli řadit spíše mezi nejrozvinutější státy Afriky. Moldavané pracují především v zemědělství (nemají moc rozvinutý průmysl a také v podstatě žádné nerostné bohatství) a jejich platy jsou tak nízké, že často nedokáží uživit své rodiny. Ti nejschopnější proto odcházejí pracovat do zahraničí, a to především do Ruska a států EU. Jimi vydělané peníze, které posílají svým blízkým do Moldavska zemi sice krátkodobě pomáhají, ale v dlouhodobém měřítku jsou podle mě velmi nevýhodné, protože moldavská inteligence, která by se mohla zasadit o zlepšení životní úrovně v zemi vydělává na své příbuzné v zahraničí. Kvalita života v zemi bohužel od oddělení od SSSR klesla zhruba o čtvrtinu.

Dalším velkým problémem Moldavska je „zamrzlý konflikt“ v Podněstří. Toto území na levém břehu řeky Dněstr je sice oficiálně jeho součástí, nicméně o *de facto* nezávislý plně fungující stát, který se hlásí k odkazu SSSR (je to také jediný současný „stát“ se srpem a kladivem na vlajce) a v současné době k Rusku, které ho obrovskými dotacemi drží při životě. Moldavská ani ruská strana v současnosti nemají prostředky na to, aby k sobě území připojily. Proto se všichni snaží zachovávat a prohlubovat jeho *status quo*. I přesto, že už více než 25 let je tento stav v podstatě stejný, může Podněstří na potencionální investory v Moldavsku působit jako časovaná bomba a být hlavním důvodem, proč se zemi vyhnout.

Moldavsko se pomalu, ale jistě snaží přibližovat k EU. Je součástí Energetické komunity, jejíž „třetí energetický balíček,“ který Moldavsko přijalo rozčeřil vodu ve vztazích s Ruskem, neboť by ruská společnost Gazprom musela prodat strategické plynovody, které v Moldavsku vlastní. Moldavsko platí jednu z nejvyšších cen za plyn v Evropě a Rusko mu navrhovalo 30% snížení ceny, pokud zruší podpis třetího energetického balíčku. To ale Moldavsko neudělalo, a tak podle mě ukázalo jasný zájem o bližší spolupráci s EU. Zatím se mu ale třetí energetický balíček nedaří zavést a tato situace pravděpodobně potrvá dál, takže může ruský ropný gigant Gazprom zatím zůstat v klidu.

Další významný krok směrem k EU učinilo Moldavsko v roce 2014, kdy s unií podepsalo Asociační dohodu. Jejím podpisu předcházely ekonomické sankce ze strany Ruska, které doufalo, že jejím uzavření zabrání. Tato snaha byla ovšem neúspěšná. Asociační dohoda otevírá Moldavsku přístup na trh EU, což je největší jednotný trh na světě a disponuje neuvěřitelnou kupní silou, nicméně třeba export vína (nejdůležitější vyvážený produkt) je do EU velmi omezen (více o tomto problému zmiňuji v kapitole 4.2). Moldavanům je navíc velmi umožněno získání rumunské občanství, a tedy i občanství EU – ti, kteří toto občanství EU ho tedy dostanou. Tato skutečnost by mohla vést ke snížení zájmu Moldavanů o vstup jejich země do EU.

Rusko by naopak uvítalo členství Moldavska v EAEU, Euroasijské hospodářské unii, jejíž cíl ovšem vypadá ze strany Ruska spíše tak, že se snaží vytvořit „nový Sovětský Svaz.“

Moldavsko je bezmocný trpaslík, který se zmítá mezi dvěma obry a je otázkou, který z nich ho nakonec vezme do svého náručí. V zemi jsou totiž 2 naprotovyrovnané skupiny voličů, z nichž vždy jedna má o pár potřebných hlasů víc. Příklon k Rusku by mohl iniciovat

spíše starší lidé, kteří si pamatují poměrně dobrý život v době rozpadu SSSR. Ruský poloautokratický režim podle mě dokáže konat a vydávat rozhodnutí velmi rychle, což je jeho velkou výhodou. Navíc pro něj podle mě nebude problém učinit daleko radikálnější kroky, než EU.

Na druhou stranu Moldavané vědí, že život v Evropské unii a celkově „západní“ život je lepší. Problém je v tom, že podle mého soudu zvolila EU špatný způsob sebepropagace a také to, že je neschopná jakékoli rychlejší akce a zatěžuje ji obrovský byrokratický aparát, což ovšem podle mě bohužel není problém pouze v oblasti vztahů s Moldavskem.

Zůstává otázkou, proč jak EU tak Rusko jeví o Moldavsko takový zájem. Tato země nemá v podstatě žádné nerostné bohatství, přístup k moři ani nedisponuje velkým lidským potenciálem.

Ať už jsou zájmy těchto dvou velmocí jakékoli, můžeme o nich jen spekulovat. Chtějí zvětšit svoji sféru vlivu? Chce EU vyvážet liberalismus a Rusko naopak nastolit v Moldavsku vládu tvrdší rukou?

Nedokážu sice říci, jak nakonec Moldavsko dopadne, ale co můžu potvrdit s jistotou je, že jsem si vybral správné téma. O Moldavsku jsem mnoho slyšel z vyprávění, ovšem nevěděl jsem o něm prakticky vůbec nic, jenom to, že je velmi chudé a vyrábí se tam skvělé víno a koňak.

Tato práce mi pomohla rozšířit si obzory a zároveň mě vybrané téma bavilo. Vzhledem k absenci českých zdrojů jsem musel čerpat především z angličtiny a díky tomu jsem si mohl rozšířit slovní zásobu. Tato práce pro mě byla určitě přínosem a zároveň cennou zkušeností, neboť jsem si v podstatě vyzkoušel psaní málo rozsáhlé vysokoškolské práce.

6. Seznam zdrojů

KRATOCHVÍL, Petr: Bulharsko i Moldavsko povedou proruší prezidenti. Bulharský premiér už nabídl demisi. *ČT 24* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1956334-bulharsko-povede-prorusky-general-radev-v-prezidentskych-volbach-ziskal-temer-60>

Autor neuveden, Moldavsko, Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled, *Ministersvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/moldavsko/index.html (dále jen Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled)

Kolektiv autorů, The World Factbook, Europe: Moldova, *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/md.html>

Autor neuveden. Geography. *Republic of Moldova, official website: Republic of Moldova, MD-2033, 1 Piata Marii Adunari Nationale* [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.moldova.md/en/content/geography>

Autor neuveden, Country context: Moldova. *The World Bank* [online]. 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview>

POHLMAN, Arne a kol. CONSENSUS FORECAST: Moldova, July 2015. *FOCUSECONOMICS: Economic Forecasts from the World's Leading Economists* [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.focus-economics.com/sites/default/files/FocusEconomics%20Consensus%20Forecast%20Moldova%20-%20July%202015.pdf> (Dále jen CONSENSUS FORECAST: Moldova)

Seznam států světa podle HDP na obyvatele. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_podle_HDP_na_obyvatele (Dále jen Seznam států světa podle HDP na obyvatele)

Eurasijský ekonomický svaz. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Eurasijsk%C3%BD_ekonomick%C3%BD_svaz

TANAS, Alexander a Alessandra PRENTICE. Pro-Russian candidate triumphs in Moldova presidential race. *Reuters* [online]. [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-moldova-election-idUSKBN1380TN>

Moldavsko. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Moldavsko>

Transnistria. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Transnistria>

CALUS, Kamil. *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2016. ISBN 978-83-62936-90-8. S. 54, 56, 57, 58, 73, 74, 76.

POPȘOI, Mihai. *Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo*. [online]. [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <https://moldovanpolitics.com/tag/transnistrian-war/> (Dále jen Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo)

Autor neveden, Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market. *EUROPEAN COMMISSION: Press Release Database* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-125_en.htm?locale=en

Autor neveden, WHO WE ARE. *Energy community* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/ENERGY_COMMUNITY/Who_are_we

WIERZBOWSKA-MIAZGA, Agata. Russia's energy ultimatum to Moldova. *Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2012-09-19/russias-energy-ultimatum-to-moldova>

Autor neveden. General information. *EAEU: Euroasian Economic Union* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about> (Dále jen General information)

BULBA, Antos. EUROASIJSKÁ EKONOMICKÁ UNIE: PARTNER, NEBO KONKURENCE? *FINMAG* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/296469-euroasijaska-ekonomicka-unie-partner-nebo-konkurence> (Dále jen EUROASIJSKÁ EKONOMICKÁ UNIE: PARTNER, NEBO KONKURENCE?)

Autor neveden. *Evropská unie* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/european-union/index_cs

Ing. Petr Hortlík, in verbis, 1.5.2017

Autor neveden. Moldova refuses Russian gas ultimatum. *European Forum for Democracy and Solidarity* [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.europeanforum.net/headlines/moldova_refuses_russian_gas_ultimatum

Autor neveden. MOLDOVA GAS. *Energy community* [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/AREAS_OF_WORK/Implementation/Moldova/Gas

Autor neuveden. The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine. *EUROPEAN COMMISSION: Press Related Database* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm

BRDÍČKO, Jakub, in verbis, v hodině Semináře společenských věd 2016/2017

HORTLÍK, Petr, in verbis, 1.5.2017

HORTLÍK, Petr, in verbis, 30.4.2017

Autor neuveden. Moldavsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/progr_ amove_zeme/moldavsko/ (Dále jen Moldavsko – MZV ČR)

Koncepce ZRS ČR 2010 - 2017. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

Konference o česko-moldavské spolupráci v oblasti obranného průmyslu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/chisinau/cz/rozvojova_pomoc/konference_o_ cesko_moldavske_spoluprac i.html

7. Přílohy

Několik otázek Ing. Petru Hortlíkovi

Ing. Petr Horlík mi při práci velmi pomohl. Rozhodl jsem se mu proto položit tři dotazy, abych se dozvěděl nějaké jeho osobní poznatky a zkušenosti

Vím, že jste do Moldavska jezdil asi 10 let v rámci evropských projektů, čím jsi se tam vlastně zabýval?

„Pracoval jsem postupně ve 3 projektech pomoci EU Moldavsku. První dva projekty se týkaly problematiky zaměstnanosti:“

Název projektu	Strengthening Moldova's capacity to manage Labor and Return Migration
Od – do	od 10/2009 – 10/2012
Pozice v týmu	Short term expert zodpovědný za IT
Vykonávané činnosti	V tomto tematickém projektu Evropské komise je zodpovědný za vytváření Informační strategie moldavských služeb zaměstnanosti, řízení rozvoje IT ve službách zaměstnanosti Moldávie a dodržování pravidel EK v oblasti financování IT části tohoto projektu

Název projektu	Consolidation of Migration Management Capacities in the Republic of Moldova
Od – do	od 10/2012 – 12/2014
Pozice v týmu	Short term expert zodpovědný za IT
Vykonávané činnosti	zodpovědný za tvorbu strategie a provádění praktické pomoci v oblasti IT moldavských služeb zaměstnanosti, řízení rozvoje IT ve službách zaměstnanosti Moldávie a dodržování pravidel EK v oblasti financování IT části tohoto projektu

„Třetí projekt se pak týkal pomoci v oblasti IT pro Burea for migration in Moldova“

Název projektu	Supporting the Republic of Moldova to implement the EU-Moldova Action Plan on Visa Liberalisation – Fighting Illegal Migration in Moldova (FIRMM)“
Od – do	od 10/2012 – dosud
Pozice v týmu	Short term expert dle Special Service Agreement no. 279/213 - zodpovědný za IT
Vykonávané činnosti	zodpovědný za provedení základní analýzy pro technickou podporu a koordinaci technické podpory v oblasti IT pro realizátora projektu – International Center for Migration Policy Development Wien

Jak na Vás Moldavsko jako země působilo?

„Jedná se o zemi protikladů. Na jedné straně pár extrémně bohatých lidí, na druhé straně většina lidí žije na pokraji bídy nebo i za ní. Lidé jsou však velmi milí a přátelští a já jsem si tyto lidi i zem zamiloval. Moc mě mrzí životní úroveň lidí v Moldavsku – tedy lidí žijících v Evropě v 21. století. Nikdy bych nevěřil, že taková bída je ještě dnes možná...“

Máte nějaký zajímavý nebo kuriózní zážitek?

„Tady příkládám příhodu z mojich stránek:“

Bohužel tomu to nějak nevyšlo...

Mám jednu veselou příhodu, ale nevím jestli mladí lidé jí budou rozumět

Pokud jedete do Moldávie poprvé, není problém přivést něco rodině. Koupíte čokolády, víno, koňak a vesele se vracíte domů. Při dalších cestách už tento problém narůstá, protože výrobků, které se tu vyrábějí a které je možné vzít do letadla mnoho není... Zeptal jsem se tedy kolegů, co by mi doporučili koupit. Odpověď byla jasná: "Hele běž na tržnici a kup švestky máčené ve víně, to je naše specialita". Udělal jsem jak mi poradili. Na tržnici jsem se postavil před stánek se sušenými plody. Hodně mě zaujal, protože spousta věcí jsem vůbec neznal... A když člověk něco nezná, má se zeptat. Zeptal jsem se tedy... Prodávačka se na mne dívala divně, ve stylu "Nedělejte si ze mě legraci, to je přeci jasné". Začal jsem se omlouvat: "Nezlobte se jsem cizinec..." Vedle mě stála stará shrbená paní a hned se mě začala rusky ptát "I vy otkúda" (Odkud jste?). Odpověděl jsem "Ja iz Čéchii". Moudře pokývala hlavou a řekla "To znáju, moj papa byl vo vrémja vojny v Gliwitz (Znám, můj otec sloužil za války v Gliicích)". Nechtěl jsem paní brát iluze, že Gliwice nejsou úplně v Čechách natožpak se ptát na které straně ve válce bojoval. Paní však pokračovala. "Já znáju Vašich chudožnikov (Znám Vaše umělce)"..."Karel Gott...i on iščo živjót? (ještě žije?)" Odpověděl jsem "Da, iščo živjót" (Ano, ještě žije..). Byl jsem překvapen, že paní zná Karla Gota, ale překvapení pokračovalo.. "I što Chelena Vondračková, ona ještě živjót?" (A co Helena Vondráčková, ta ještě žije?) V souvislosti s jejími soudními spory jsem chtěl říci "K sažaléniju iščo živjót" (bohužel ještě žije..) ale zachoval jsem dekórum a jenom přitakal. Paní si vzpomněla na další českou celebritu, celá se rozjasnila a vystřelila "I čtó Fučík, iščo živjót?" (A co Fučík, ten ještě žije?). Odpověděl jsem jenom "*Bohužel tomu to nějak nevyšlo*" a uvnitř jsem byl mrtvý smíchy. Pak jsem se však zamyslel, jaképak persóny znám já z Moldávie? A jaképak znáte vy perzony z Moldávie?

„Více zde: <http://www.domoldavska.cz/vesele-prihody/>“

Překlady

Anglické originály mnou vytvořených překladů jsem se k práci rozhodl přidat z důvodu, že by se někomu mohlo zdát, že tyto překlady jsou chybné či nepřesné. Zároveň u nich vždy odkazují na zdroj, aby bylo možno dohledat originální zdroje na webu.

Překlad č.1.

Moldova's economy ended last year in fairly good health, rounding out a 4.1% expansion for 2016 as a whole, according to the country's statistical office. Growth was mainly thanks to a strong showing from the agricultural, forestry and fishing sector, which still accounts for an important chunk of GDP. However, the economy still isn't firing on all cylinders, as investment and net exports both declined year-on-year. The European Union, with which Moldova signed an Association Agreement last year, recently praised the country's progress to date but called for further reforms to improve the rule of law and the business environment, in order to unlock extra EU funding and improve attractiveness to foreign investors.

„Moldavská ekonomika vloni skončila v dobrém stavu, celkově vykázala podle moldavského statistického úřadu růst o zhruba 4,1%. Za růst vděčí především silným sektorům zemědělství, lesnictví a rybolovu, které stále tvoří podstatnou část HDP. Nicméně, ne všechny oblasti ekonomiky rostly, čistý vývoz a investice klesaly. Evropská unie, se kterou podepsalo Moldavsko vloni Asociační dohodu nedávno pochválila zemi za její progres, ale podotkla, že by měla ještě zreformovat právní systém a zlepšit prostředí v oblasti byznysu, aby se dostala k dalším dotacím z EU a zvýšila svou atraktivitu pro zahraniční investory.“

Zdroj:

Autor neuveden, Moldova Economic Outlook. *FOCUSECONOMICS: Economic Forecasts from the World's Leading Economists* [online]. [cit. 2017-04-28].

Překlad č.2.

Russia is Moldova's largest trade partner. In 2013 it accounted for 26% of Moldovan exports and 14% of its imports. It is also the recipient of the majority of Moldovan fruit exports (60–70%), including nearly 100% of Moldovan apples, and a key consumer of Moldovan fruit and vegetable preserves. Until the introduction of the embargo on alcohol in September 2013, Russia had also been the largest market for Moldovan wine (purchasing ca. 30% of the total wine production).

„Rusko je největší obchodní partner Moldavska. V roce 2013 činil vývoz do Ruska 26% celkového exportu země a z Ruska pocházelo 14% importovaného zboží. Rusko je také odběratel většiny moldavského ovoce (60-70%), což zahrnuje i skoro 100% jablek vypěstovaných v Moldavsku a zůstává klíčovým konzumentem moldavského ovoce a zeleniny. Do představení „alkoholového embarga v září 2013 bylo Rusko také největším odběratelem moldavského vína (zhruba 30% celkové produkce).“

Zdroj:

Russian sanctions against Moldova. Minor effects, major potential: OSW COMMENTARY

Překlad č.3.

Consequently, 92% of Moldovans are dissatisfied with their government's economic policy, 96% are unhappy with the level of wages, and 94% are dissatisfied with the labour market situation and the level of pensions.⁴⁴ In 2015, the average wage in Moldova was just over MLD4.6 thousand (around EUR200) and was the lowest in Europe (except for Ukraine which, nonetheless, had reported average wages nearly twice as high as in Moldova before the outbreak of the conflict in the eastern part of the country).⁴⁵ The average pension in Moldova is just MLD1,100 (around EUR50).⁴⁶ Those low incomes are not matched by equally low prices of consumer goods.

„Z tohoto důvodu je 92% Moldavanů nespokojeno s ekonomickou politikou moldavské vlády, 96% lidí je nespokojeno s výší mezd a 94% obyvatel je nespokojeno se situací na trhu práce a výší důchodů. V roce 2015 byla průměrná mzda v zemi 4600 MLD (okolo €200) a byla nejnižší v Evropě (s výjimkou Ukrajiny, nicméně před započítáním konfliktu v její východní části byly tamní mzdy téměř dvojnásobné. Průměrný důchod je pouze 1 100 MLD (okolo €50). Tyto nízké příjmy nejsou vyvažovány úměrně nízkými cenami spotřebního zboží.“

Zdroj:

CALUS, Kamil. *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2016. ISBN 978-83-62936-90-8

Překlad č.5.

One in three families in Moldova admits to having at least one relative who has had to emigrate to find work because of the economic situation.

„Jedna ze tří rodin v Moldavsku přiznává, že mají minimálně jednoho příbuzného, který musel emigrovat aby našel práci kvůli ekonomické situaci.“

Zdroj:

CALUS, Kamil. *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2016. ISBN 978-83-62936-90-8

Překlad č. 6.

Romania's policy, pursued since 1991, of granting (or restoring, according to the Romanian terminology) Romanian citizenship to Romanians who lost it against their will, and their descendants, has been facilitating economic migration from Moldova. The policy is addressed

to the inhabitants of territories which belonged to Romania before 1940, i.e. Moldova (excluding Transnistria) and northern Bukovina and Budjak in present-day Ukraine. From the point of view of the Romanian government, the intention of this policy is to redress the 'historical injustice' which forcefully stripped the inhabitants of Bessarabia of Romanian citizenship after the region was annexed by the USSR. As a result of this policy, between 1991 and 2013 the number of Moldovans holding Romanian passports increased to around 400,000-500,000.⁵⁵ Importantly, the regulations governing the restoration of Romanian citizenship do not require the applicants to renounce their current citizenship or move to Romania. The Moldovan holders of Romanian passports can legally work in the entire EU on the same footing as Romanian citizens.

„Rumunsko od roku 1991 poskytuje (nebo obnovuje – podle Rumunské terminologie) Rumunské občanství Rumunům, kteří ho ztratili proti své vůli a jejich potomkům a usnadňuje ekonomickou migraci z Moldavska. Tato politika je určena pro obyvatele teritorií, která patřila k Rumunsku před rokem 1940, tedy Moldavska (bez Podněstří) a severní Bukoviny a Budjaku na současné Ukrajině. Z úhlu pohledu rumunské vlád je záměrem této politiky napravit „historickou nespravedlnost,“ která silou obrala obyvatele Besarábie o rumunské občanství poté, co byla tato oblast anektována SSSR. Výsledkem této politiky je, že mezi lety 1991 a 2013 se zvýšil počet Moldavanů s rumunským pasem na 400 000 – 500 000. Navíc, podmínky vedoucí k obnovení rumunského občanství nevyžadují po žadatelích, aby se zřekli svého současného občanství nebo se přestěhovali do Rumunska. Moldavští držitelé rumunských pasů mohou legálně pracovat v celé EU stejně jako občané Rumunska.“

Zdroj:

CALUS, Kamil. *The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova*. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2016. ISBN 978-83-62936-90-8

Překlad č. 7.

Thus, on September 2, 1990 it seceded from Moldova and pledged direct allegiance to the crumbling USSR.

„A tak se 2. září 1990 Podněstří oddělilo od Moldavska a přísahalo lojalitu rozpadajícímu se SSSR.“

Thus, on September 2, 1990 it seceded from Moldova and pledged direct allegiance to the crumbling USSR.

Zdroj:

POPȘOI, Mihai. *Moldova's Reintegration Policy: Challenging the Status Quo*. [online]. [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <https://moldovanpolitics.com/tag/transnistrian-war/>

Překlad č. 7.

An additional burden on Moldova's public finances would come from the inclusion into the country's social security system of the more than 140,000 Transnistrian pensioners (whose number currently exceeds the number of working-age people in Transnistria).

„Další přítěží pro moldavský rozpočet by bylo včlenění více než 140 000 podněsterských penzistů do systému sociálního zabezpečení země (jejich počet v současné době převyšuje počet lidí v produktivním věku v Podněstří).“

Zdroj:

The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova S. 76.

Překlad č. 8.

It is estimated that Moscow spends around US\$ 1 billion each year to sustain the parastate (in the form of direct subsidies and free supplies of resources).

„Odhaduje se, že Moskva utratí kolem miliardy dolarů každý rok, aby udržela „parastát“ (ve formě dotací a bezplatné dodávky surovin).“

Zdroj:

The Unfinished State: 25 Years of Independent Moldova S. 74.

Překlad č.9.

What is the aim of the "third energy package"?

The aim is to make the energy market fully effective and to create a single EU gas and electricity market. This will help to keep prices as low as possible and increase standards of service and security of supply.

„Co je účelem „třetího energetického balíčku“? Jeho účelem je učinit trh s energiemi plně efektivním a vytvořit jednotný trh EU s plynem a elektřinou. To pomůže udržet ceny tak co nejnižší a zvýšit standardy služeb a ochrany dodávky.“⁷⁸

Zdroj:

Autor neuveden, Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market. *EUROPEAN COMMISSION: Press Release Database* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-125_en.htm?locale=en

⁷⁸ Autor neuveden, Questions and Answers on the third legislative package for an internal EU gas and electricity market. *EUROPEAN COMMISSION: Press Release Database* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-125_en.htm?locale=en

Překlad č.10.

The Energy Community is an **international organisation dealing with energy policy**. The organisation was established by an international treaty in Oct 2005 in Athens, Greece. The Treaty entered into force in Jul 2006. The Treaty establishing the Energy Community brings together the European Union, on one hand, and countries from the South East Europe and Black Sea region.

The key aim of the organisation is to extend the EU internal energy market to South East Europe and beyond on the basis of a legally binding framework.

„Energetická komunita je mezinárodní organizace řešící energetickou politiku. Organizace byla založena mezinárodní smlouvou v říjnu 2005 v Aténách v Řecku. Smlouva nabyla platnosti v červenci 2006. Smlouva zakládající Energetickou komunitu spojuje dohromady na jedné straně Evropskou unii a země jihovýchodní Evropy a oblasti kolem Černého moře. Klíčovým účelem organizace je rozšířit vnitřní energetický trh EU do jihovýchodní Evropy na základě právně svázané sítě.“

Zdroj:

Autor neuveden, WHO WE ARE. *Energy community* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/ENERGY_COMMUNITY/Who_are_we

Překlad č.11.

the Russian energy minister Aleksandr Novak said that talks on the conditions of gas supply will only be possible after Moldova revokes the protocol adopting the principles of the EU's Third Energy Package, which it has signed as a member of the European Energy Community. Moldova is seeking a 30% reduction in gas prices; at the moment it has to pay US\$392 per 1000 m³ of gas, one of the highest rates among Gazprom's customers. It also wants to be free of Transnistria's gas debt (US\$3.5 billion).

„Ruský ministr energetiky Aleksandr Novak řekl, že jednání o podmínkách dodávek plynu budou možná, pouze když Moldavsko zruší protokol zavádějící principy třetího energetického balíčku EU, který podepsalo jako člen evropské Energetické komunity. Moldavsko požaduje 30% snížení cen plynu; v současné době musí platit 392 USD za 1000 m³ plynu, jednu z nejvyšších sazeb mezi zákazníky Gazpromu. Také chce být zproštěno od plynového dluhu Podněstří (3,5 miliard USD).“

Zdroj:

WIERZBOWSKA-MIAZGA, Agata. Russia's energy ultimatum to Moldova. *Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2012-09-19/russias-energy-ultimatum-to-moldova> (Dále jen Russia's energy ultimatum to Moldova)

Překlad č.12

The Eurasian Economic Union is an international organization for regional economic integration. It has international legal personality and is established by the Treaty on the Eurasian Economic Union.

The EAEU provides for free movement of goods, services, capital and labor, pursues coordinated, harmonized and single policy in the sectors determined by the Treaty and international agreements within the Union.

The Member-States of the Eurasian Economic Union are the Republic of Armenia, the Republic of Belarus, the Republic of Kazakhstan, the Kyrgyz Republic and the Russian Federation.

The Union is being created to comprehensively upgrade, raise the competitiveness of and cooperation between the national economies, and to promote stable development in order to raise the living standards of the nations of the Member-States.

„Euroasijská hospodářská unie je mezinárodní organizace pro regionální ekonomickou integraci. Má mezinárodní právní subjektivitu a je založena na Smlouvě Euroasijské ekonomické unie. EAEU zaručuje volný pohyb osob, služeb, kapitálu a lidí, věnuje se koordinované, harmonizované a jednotné politice v sektorech stanovených Smlouvou a mezinárodními dohodami v rámci unie. Členskými státy Euroasijské ekonomické unie jsou Arménská republika, Běloruská republika, Kazachstán, Kyrgyzstán a Ruská federace. Unie je vytvořena tak, aby se komplexně zlepšovala, zvyšovala konkurenceschopnost a spolupráci mezi jednotlivými ekonomikami, a aby zajistila stabilní vývoj za účelem zvýšení kvality života národů členských zemí.“

Zdroj:

Autor neuveden. General information. *EAEU: Euroasian Economic Union* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.eaeunion.org/?lang=en#about>

Překlad č.13

The Association Agreement with Moldova goes significantly further than classical forms of economic integration, offering not only improved trade and investment opportunities but also assistance in trade-related reforms with the aim to contribute to economic recovery and growth and to better integration of the Moldovan economy with the world markets. Independent economic research suggests that Moldova's participation in the DCFTA will boost its exports to the EU by 16%, and imports from the EU by 8%. The DCFTA as a whole is expected to boost GDP by 5.4% annually, if reforms are completed.

„Asociační dohoda s Moldavskem jde mnohem dál než klasické reformy ekonomické integrace, nabízí nejen zlepšené podmínky v oblasti obchodu a investic, ale také asistenci při reformách týkajících se obchodu za účelem přispění k ekonomickému vzestupu a růstu a k lepší integraci moldavské ekonomiky do světových trhů. Nezávislý ekonomický výzkum naznačuje, že účast Moldavska v DCFTA zvýší export do EU o 16% a import z EU o 8%. Očekává se, s DCFTA bude růst HDP ročně o 5,4%, za předpokladu, že budou zavedeny její reformy.“

Zdroj:

Autor neuveden. The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine. *EUROPEAN COMMISSION: Press Related Database* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm

Překlad č.14.

A staged liberalisation process (between 3 and 10 years, depending on a product) is foreseen for certain sensitive products (mostly agricultural, such as wine, certain processed agricultural goods, certain meat products and vegetables/fruits, as well as textiles/clothing among industrial goods) for the Republic. Certain products remain non-liberalised, managed within tariff rate quotas (poultry and pork meat, certain dairy products, processed meat products or sugar and related).

„Stupňovaný proces liberalizace (mezi 3 a 10 lety, záleží na produktu) je předvídaný u různých citlivých produktů (většinou zemědělských, jako víno, určité zpracované zemědělské zboží, určité produkty z masa a zeleninu/ovoce stejně jako textilie/oblečení z průmyslového zboží). Určité produkty zůstávají neliberalizované, pokryté celními kvótami (drůbeží a vepřové maso, určité mléčné výrobky, zpracované masné produkty nebo cukr a podobně).“

Zdroj:

Autor neuveden. The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine. *EUROPEAN COMMISSION: Press Related Database* [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm